

Nekrológ
Prof. Dr. Vas István
(1926 – 2006)

Múlt év október 14-én hunyt el Budapesten a peritoneális dialízis úttörője, a nemzetközileg elismert magyar származású nefrológus.

1926-ban született Budapesten, kereskedő család második gyermekeként. Életét a történelmi sorsfordulók döntően meghatározták. Alig érettségizett le 1944-ben a fizikusnak készülő ifjú, munkaszolgálatra hurcolták Erdélybe. A táborból megszökve az orosz vonalakon keresztül Bukarestbe menekült, majd a fizika helyett Kolozsvárott kezdett orvosi tanulmányokat -mivel ez volt az egyetlen hozzáférhető egyetemi diszciplína. 1945-ben Budapesten folytatta orvosi tanulmányait, s 1950-ben végzett. Érdeklődése a végzés után az akkori honvédség kötelékében végzett járványügyi munka három éve alatt fordult az immunológia-mikrobiológia felé. 1956-ban szerzett kandidátusi (PhD) címet, munkáját itthon azonban már nem folytatta. Az 1956-os forradalom napjaiban feleségével a hematológus Magdival (Raditz Magdolna) együtt Bécsbe emigrált, ahonnan a Rockefeller alapítvány ösztöndíjával Montrealba került, a McGill egyetemen kezdett dolgozni. Három évvel később -a nyelvi és beilleszkedési nehézségeket tekintve igen rövid idő múlva- már mikrobiológiát oktatott ugyanott. 1972-1975 között a McGill egyetem Immunológiai és Mikrobiológiai tanszékét vezette. 1977-ben Torontóba költöztek, ahol a később a peritoneális dialízis (PD) Mekkájaként elhíresült Toronto Western Hospital (TWH) mikrobiológiai osztályának vezetője lett. Szakmai kapcsolata innen datálódik az Oreopoulos irányítása alatt a TWH-ban szárnyait bontogató peritoneális dialízis programmal. Az akkoriban nem ritka PD-peritonitiszek, a kifolyó oldatok fehérvérsejtjeinek, kórokozóinak tanulmányozása alapozta meg élethosszig tartó szakmai és emberi kapcsolatukat, melyet az Oreopoulos által írt nekrológ is (1) hűen tükröz.

Klinikai és laboratóriumi vizsgálatai alapján kidolgozta a PD-peritonitisz diagnózisának mai napig érvényes kritériumait : 1. legalább 75%-ban fvs-eket tartalmazó zavaros kifolyó oldat, 2. hasi fájdalom 3. tenyésztéssel igazolt kórokozó jelenléte, melyek közül kettő már elegendő a diagnózis felállításához. Elsőként dolgozott ki diagnosztikus és terápiás döntési sort (algoritmust) a peritoneális infekciókra, e tárgyban számos közleményt írt, világszerte számos előadást tartott. A nemzetközi PD társaság (ISPD) alapítójaként az ISPD első négy PD-peritonitisz útmutatóját ő állította össze, melyek a Társaság folyóiratának (Peritoneal Dialysis Bulletin majd -Vas keresztapásával- Peritoneal Dialysis International) legtöbbet idézett közleményei lettek. A KD Nolph által kiadott első PD kézikönyv infekció-fejezetét is ő jegyezte. Klasszikus hivatkozássá vált a Kidney International általa vezetett 1983-as, a PD-peritonitist tárgyaló „Nephrology Forum”-a. Személyes közlésekből ismert, hogy alapvető része volt az Oreopoulos nevéhez kötődő és a Baxter céggel együtt fejlesztett zsákos CAPD rendszer (1978) kialakításában, mely a peritonitisz epizódok drasztikus csökkentése és a biztonságos otthoni alkalmazás révén a kezelési mód világméretű terjedését megalapozta. Lépést tartott kora eszközeivel : számítógépes PD regisztert, az infektív szövődményeket nyilvántartó programot fejlesztett már a 90-es évek elején.

Kutatásai mellett szenvedélyes és betegközpontú klinikus, a mai értelemben vett infektológus is volt. A betegellátástól nyugdíjazása után sem tudott elszakadni : az 1992-ben már több mint 250 CAPD beteget ellenőrző torontói PD ambulancián gyógyított, amit számos tanítványa egyikeként személyesen is tapasztalhattam. Határozott, jó humorú, nyitott egyéniséget betegek és az általa mindig nagyrabecsült, nővér-munkatársak is nagyon szerették. Alapelve

volt, hogy a nővérek a PD betegek ellátásában az orvossal egyenrangú, sőt sok esetben a legfontosabb szereplők. Utóbbi gondolat döntően vezérelte hazai munkásságát, melyet a rendszerváltás után először Torontóból hazalátogatva, majd feleségének halála után – sajnálatosan rövid ideig- Budapesten letelepedve fejtett ki. A 90-es évek elején még mindig az üveges-infúziós rendszer csapdájában vergődő hazai PD kezelést végző hazai nefrológusok kanadai továbbkésztését támogatta. Munkájukat több mint tíz éven át önkéntes konzultánsként segítette, a nehéz esetek mindennapi megoldásától a tudományos előadások, közlemények írásáig.

Alapelvének hazai megvalósulásaként indultak meg 1999-től a gánti orvos-nővér PD továbbképzések és az újpesti PD-konferenciák, melyeknek Polner Kálmán főorvossal együtt meghatározó egyénisége volt. A 90-es évek elejétől inspirálója és résztvevője volt szinte minden hazai PD aktivitásnak (MANET Kongresszusok, Debrecenei Nefrológiai Napok szekciói, PD továbbképzések Gánt, Diósjenő, Tata, Szent Margit Kórház). Az elmúlt években a Baxter Hungary munkatársaként segítette számos hazai PD központ első lépéseit, a kezelési mód terjedését. Sajátos stílusú, humorral fűszerezett, anglo-magyar előadásait, közvetlen, humánus, minden témára nyitott reneszánsz egyéniségét valamennyien nagyon hiányoljuk, akik ismertük. Adeera Levin méltatásához (1) csatlakozva: távozásával egy korszak zárult le a nemzetközi nefrológia – és a mi életünkben is.

Irodalom

1. Oreopoulos DG.: Obituary STEPHEN VAS, PhD (1926-2006): „Vas-Peritonitis” : a Pioneer in CAPD Peritonitis. Perit Dial Int 27:1-3, 2007.